

1940 – 1943; KZ – lejrenes forgård

Horserødlejren

1943 – 1945; Feriehem for tyskere

Stimmungsbericht

Efterhånden havde vi lavet flere razziaer med de samme englændere. De brød sig absolut ikke om dette job. De var fuldt ud klar over deres mangel på kvalifikationer og overlod alt på nær tyvekosterne til os. For god ordens skyld spurgte jeg officereren, om det var okay, at vi med lastvogne brasede ind gennem hegnene til Horserødlejren, som nu var indrettet som lazaret, medens hans folk afvæbnede vagterne udenfor?

Han trak lidt på det, men da jeg forklarede, at netop overraskelsesmomentet ville forhindre tyskerne i at skjule værdier. Forstået således – værdier, som de kunne rane, var han med på tanken.

Vi braser ind. Tyskere begynder at løbe, der skal gemmes væk, men den går ikke, vi er for hurtige, et par stykker har særligt travlt, de er lidt tungnemme, men et par salver hen over hovedet på dem bringer dem til forståelse.

Vore folk er lynende hurtigt inde i alle barakkerne; alle, der bare kan stå, bliver samlet sammen på række og så begynder vi fra en ende. Kommandanten er besværlig.

«Din soldaterbog.» Han vil ikke udlevere den.

Godt; du er under arrest, sigtet for krigsforbrydelser».

Nogle af kammeraterne nærmer sig med kniven. Han stirrer forfærdet på dem. Kniven er faretruende nær de ædlere dele – forplantningsapparatet.

«Hvad gør de?»

«Kropsvisiter ham, skær knapperne af og bind ham».

Sekunder efter er en pistol geledet op af hans lomme, knapperne skåret af, hænderne bundet på ryggen. Bukserne daler, selv hans egne soldater trækker på smilebåndet, givetvis har han været en onskabsfuld Satan.

Anklagen udvides til overtrædelse af kapitulationsbetingelserne. De har været bevæbnet og i lighed med terrorister har De båret deres våben skjult.

Han bævrede, det vidste han ikke var forbudt.

Men Kommissærordren kendte han. (Kommissærordren var en ordre til alle tyske enheder: Modstandere af Das Dritte Reich skulle skydes på stedet. Gjaldt i alle besatte områder også Danmark).

Uvidenhed fritager ikke for straf.

«Hvem er næstkommanderende?»

Også han blev kropsvisiteret, men ingen våben.

«Er De medlem af Waffen-SS?» «Nej!»

«Sig sandheden, det bliver kun værre, hvis de lyver».

«De kan selv se her».

Han begynder beredvilligt at hive jakken af, ingen tatovering.

«Bed alle medlemmer af Waffen-SS, Gestapo og andre politienheder om at træde frem. De kan lige så godt træde frem nu, vi bliver her, til vi har fundet alle».

4 mand træder frem. Mit gæt gik på, at det var folk med tatovering. *«Hvor bliver de andre af?»* Yderligere to trådte frem.

De blev samlet i en bunke. Højt så alle kunne høre det, siger jeg:

«Som øverstkommanderende bliver De nu gjort personlig ansvarlig for, at vi får alle oplysninger. Prøver De at bedrage os, vil De blive gjort ansvarlig og straffet».

Den kunne de ikke snuppe, tre mand mere trådte frem. Nu kommer en af drengene ud, han vil gerne snakke med dem, der bor i barak nr. ditten, i stue nr. datten.

Fire mand træder frem. Man har fundet nogle tusinde kroner, en del smøger, men ellers ikke noget kompromiterende. Omhyggeligt, næsten højtideligt noterer vi navne, beløb osv.; Ingen af de fire slyngler kender noget til noget.

Englænderne var gået deres egne veje, men dette forstod de,

«no body knows anything about all this money, we will take care of them».
(Ingen ved noget om alle disse penge, dem vil vi tage os af.)

Ved sygesengene befriede englænderne staklerne for deres Wehrmachtsure, det var gode ure, og ellers gik jagten på Leicaer, et meget dyrt og vældigt fint kamera.

Tyskerne var mere end forbløffede over, at alle deres smuthuller blev afsløret et efter et. Mig undrede det ikke, drengene kendte til alt om at gemme. Fidusen med tegnestiften, at sætte ting og sager fast under borde og stole var brugt næsten i hvert eneste rum. Fra alle kakkelovne kom gods frem.

Palle går gennem køkkenet, kokken griner åbenlyst hånligt ad ham, et bræt giver sig lidt. Palle forlanger gulvet brækket op. Det hånlige grin er nu væk hos kokken, tyskerne må slæbe det hele, silkestrømper, vin af de bedste sorter, cognac, cigaretter og cigarer i kassevis ud på appelpladsen.

Ud med kokken, af med skjorten. *«Aha, du er SS-er, og du glemte at melde dig.»*

«Over til de andre med dig. Er dette lager dit?»

«Nej! Hvis er det så?»

Han peger på den arresterede overboss.

Fint. Af med livrem, seler og bukseknapper, bind ham.

De tyske soldater havde nu syn for, hvor meget af deres sparsomme rationer, deres heltedige naziledere, deres krigskammerater havde bedraget dem for. De var forundrede, de knurrede, jeg var ikke i tvivl, de fyre her ville sætte gafflen i deres ledere ved først givne lejlighed.

«Kan vi have det på en lastbil, her er jo meget?»

Et krigshyl skingrer. Det er Torben, han har i nogen tid ligget og rodet på en græsplæne, nu kommer han med et jernskrin.

«Hvem ejer dette?»

Dyb tavshed, vi brækker det op. En formue kom til syne. Sygestuernerne her var lige så frygtelige som de andre, vi havde set, men de havde dog ingen lig eller amputerede lemmer liggende. Hvor havde de gjort af dem? Jo! De havde gravet dem ned i skoven. Så finder du et skelet i nærheden af Horserødlejren, kan det være en tysk krigsfange.

De danske sundhedsmyndigheder blev tilkaldt, og der blev sat folk på til bevogtning. Det var vigtigt at begrænse smittefaren, så derfor blev der indført totalt udgangsforbud.

Byttet blev afleveret i den engelske lejr, jeg prøvede at forhandle med dem. Jeg var overbevist om, at de ville lade det hele gå i egen lomme. Selv da jeg viste dem, at jeg ville lade en nøjagtig redegørelse for det beslaglagte gå videre, var de upåvirkelige.

De var komplet ligeglade med alt og alle.

De havde været igennem en krig.

Festivitas – parader

Stimmungsbericht

Alle modstandsbevægelsens styrker blev samlet i Ryvangen, hvorfor husker jeg ikke. Der blev holdt taler, og sluttelig skulle vi i formationer passere den øverstkommanderende, nu for modstandsstyrkerne, general Ebbe Gørtz, manden, der med fuld honnør tog afsked med Frikorpset.

Danmark var vendt 180 grader.

Jeg var bare lallet derud, havde bevidstløst hørt på øregejlet og begyndte tanketomt at vade derudad som de andre.

På et meget sent tidspunkt opdagede jeg Gørtz, jeg vil ikke passere ham.

En heftig diskussion med min sidemand opstår, det er min gamle ven sagføreren, Gylling. Han får mig overtalt, jeg havde tillid til hans politiske overblik.

Men den dag og lige siden har jeg bebrejdet mig selv, at jeg defilerede forbi lorten, den øverstkommanderende for os.

Dette var at overspille. Hold kæft, hvor var jeg dum!

Turen gik gennem Københavns gader til Christiansborg, her skulle Kongen ankomme, Rigsdagen skulle åbnes.

Igennem gaderne sang vi, blandt andet denne, der med al tydelighed viste vor beskedenhed.

Melodi: General Napoleon.

Always Globus og Torotor.
har BOPA bombesprængt!
BOPA, BOPA, BOPA,
har haft de største knald.
Og de andre har ikke lavet,
hvad der på en negl kan ligge,
for 90% det lavede vi!

Aktion efter aktion blev remset op, der var også nok at tage af, da man regner med, at BOPA har udført mere end 1.000 fabriksprængninger – dertil det løse.

Slotspladsen var fyldt til bristepunktet, helt oppe ved slotsporten skulle vi være en slags æresvagt. Det var givetvis den fornemmeste placering overhovedet, målt med den tids etikette.

Vi stod pænt og ventede. Nogle fremmede forsøgte at rette på os, de var ikke tilfredse med vort militære look, støvlerne var upudsede osv. Det blev dog ikke sagt højt. Vi ventede. Jeg blev træt og satte mig ned, nogle snakkede og pegede på os, men man sagde ikke noget til mig. Andre kammerater blev trætte, de satte sig også.

Der blev snakket, der blev peget ad os, men der var stadig ingen, der sagde noget til os. Til sidemanden siger jeg:

«Jeg gider ikke det her, jeg skrider».

«Du kan sgu da ikke bare gå».

«Hvorfor ikke? Godt, siger jeg, «jeg prøver at finde en vikar».

Bag os stod masser af unge på vor egen alder, en af dem spørger jeg:

«Kan du ikke stå her i stedet for mig? Jeg skal tisse».

Hellere end gerne, han fik armbind og maskinpistol, ganske vist uden skud og besked på, hvilket værtshus han kunne aflevere skidtet på. Det var en aftale og for god ordens skyld fik jeg hans navn og adresse.

«Du er skør», sagde en kammerat, men ikke desto mindre kunne jeg efter mindre end 10 minutter senere sige skål til ham og alle de andre.

Vore våben blev afleveret som aftalt, intet problem.

Næste parade var for Montgomery, men nu havde vi fået en mere uanselig plads langt ude på Amagerbrogade. Her ventede vi også i evigheder. Vi sad på kantstenen og hyggede os i små grupper, for til sidst at låne vort grej ud til tilskuere, med hvem vi aftalte, at afleveringen skulle foregå i Cafe Middelgrunden. Alt klappede, vi fik vort isenkram tilbage som aftalt.

Næsten alle var glade, men da vor militære optræden og look ikke var efter Frøken Jensens kogebog, slap vi for mere helteoptræden og publicity.

Vi blev inviteret til den ene overdådige fest efter den anden, men vi var spurve i tranedans, vi passede ikke ind i billedet, dårligt klædte, dårlige manerer, hvis vi overhovedet havde nogen.

Whisky i uanede mængder, det var uvant. Vi stjal ikke billedet på nogen måde. Vi var stille, mængede os ikke, fortalte ikke som de andre om vore bedrifter, men det, der slog hovedet på sømmet var nok, at de eneste, der kunne køre fra stederne var os, vi havde tømt alle andre biler for bensin.

En morgen vågner jeg op i min tyske polarsovepose med en dejlig dame ved min side.

«God dag, fru eller frøken, måske? Jeg hedder John.

Hvad hedder De?»

Vi havde ikke en trevl på. Efter nogen tids kamp får jeg øjne og skuer nu et gebis, der ligger frækt grinende på min sovepose.

Gebisset tilhørte en kammerat, der også var blevet besejret af den megen skotske whisky.

Udenrigsministeren og Fru Gertrud J.
Christmas Møller udbeder sig Æren af Hr.
Aage Johansens behagelige Selskab til Middag
Fredag den 25. Maj 1945 Kl. 19 paa Christi-
ansborg Slot.

Daglig Paaklødning eller Uniform.

S. u. til
Udenrigsministeriet.

For at møde danske
Sabotører m. fl. og
deres SHAEF-Hjælpere.

Regeringens «æresgæst»

Stimmungsbericht

Som en af repræsentanterne for BOPA bliver jeg inviteret til middag på Christiansborg Slot. Regeringen vil sige pænt tak for vor indsats for Fædrelandet, Kongen, Gud og hvad dertil hører.

Garderobedamen får min gamle overfrakke med isenkram, ca. 8 kg. Hun er ved at gå i knæ, men kalder på mig. Hun er forlegen, hun vil ikke lave skandale, dette er uvant for hende.

Hun trygler, nu er det ikke med hr. og De, men – «vil du ikke gøre mig en tjeneste? Vil du ikke nok tage dette her med dig?»

«Selvfølgelig»!

Pistolen i bukselinningen og resten fordeles i div. lommer. Man skævede noget. Vi skulle ind, jeg sjosker som en lille våd hund efter Brandt.

Christmas Møller, vor udenrigsminister, hæderlig mand, som også blev røvendt, falder Brandt om halsen; gamle venners gensynsglæde, Brandt præsenterer mig som Lille John, og ministeren optræder nu, som om han kendte mig, men det var vistnok mere af diplomatiske grunde.

Ved bordet havde jeg problemer; aldrig nogen sinde havde jeg set så mange knive, skeer og gafler. Mængder af glas, men det klarede tjeneren for mig. Forsagt sad jeg der, på yderpladsen.

Tjeneren kom først til mig, med et kæmpefad med en hel laks.

Laks havde jeg læst om, hørt om, men aldrig set. Hvad gjorde man, hvor skulle jeg begynde? Det var meget fornemt. Jeg gav op.

«Lad mig holde fadet kammerat, så kan du læsse af, jeg har aldrig prøvet sådan noget, som dette.»

Tjeneren smilede forstående til mig.

Du skal bare kalde, hvis du vil have mere, men der kommer mange flere retter, du skal nok blive mæt. Han var da en rar fyr. Sidemanden var i en meget flot uniform, og da jeg kun havde min kedeldragt på, vurderede han, at enhver form for forsøg på at konversere med denne vildmand på forhånd var udelukket. En eller to politikere rejste sig og ævlede med svulstig tale!

Bavl – tomme ord. Fædreland, Konge, Dannebrog.

Nogen klappede; meget spredt, meget blandet bifald.

Uffe hamrede på sit glas:

«Kære venner, kære politikere.

Vi har været igennem en krig, vi overlevede, men da vi i nødens stund havde brug for politikere, kunne vi ikke se jeres røv for bare skosåler. Krigen er ovre, vi klarede os dengang uden jer, det kan vi endnu bedre i dag, så gør os en tjeneste, lad os slippe for jeres ævl.

Vær venlig at holde kæft».

Et meget spredt bifald.

Jeg klappede begejstret, havde jeg Uffes format, ville jeg have sagt det samme.

Der blev stille, men det var gået ind på lystavlen, politikerne holdt kæft. Min tjener er uheldig, en hel kande varm, brun sovs ryger ned ad ryggen på min nabos fine uniformsjakke. Han rejser sig, han er vred. Tjeneren er klar til at krybe i et musehul, her er optræk til skandale.

Jeg griber ind, «lad os få jakken af i en fart, ellers kan du blive forbrændt». Jakken ryger af, «sæt dig dog ned mand, tænk på staklen, larmer du, bliver han fyret og arbejdsløs, han har 6 ukonfirmerede unger».

«Undskyld, siger han, «det tænkte jeg ikke på, men det er da ærgerligt, ikke»? «Ja, men du overlever».

De andre tjenere var stille sivet til undsætning og i næsten ubemærkethed, får de jakken væk. Der er næppe gået en halv time, så er den tilbage tør, nypresset og uden så meget som en plet.

Officereren viste sig nu som noget af et mandfolk, vi fik en hyggesnak, og jeg måtte forklare lidt om baggrunden for Uffes tale, om politikernes rolle under krigen, Den skæve Våbenfordeling osv.

Det viste sig, at vore opfattelser af skiderikkerne var sammenfaldende. Tjenerne kastede al deres kærlighed på Lille John. Mit glas blev ustandseligt fyldt op, og selv min frakkes lommer struttede af engelske cigaretter og store havanesercigarer.

En af tjenerne havde nemlig på et tidspunkt spurgt, om jeg røg cigarer, nej, jeg gør ikke, men det gør både min far, farfar og morfar. Da vi tog afsked, gav en tjener mig frakken på med besked om at passe på ikke at knække cigarerne.

I året 2012 har vort samfund registreret 85.000 Frihedskæmpere i en database. På billedet ses dele af mine grupper. Af disse var 5 i registret.

Resterne af mine grupper incl. «tilbehør» er klar til afgang

Retsopgøret trækker ud – stormøder – gejl

Stimmungsbericht

I nogle få dage havde vi haft vagten på Sundholm, der var indrettet som midlertidigt fængsel. Her sad nogle af de værste forbrydere, men vi har sandsynligvis været for grove, for vi indkvarteres nu på Garder-Husarkasernen på Østerbro.

Her slutter vore praktiske opgaver, vi skal holde vagt, dvs. passe på os selv, og her begynder vor ferie. Enhver form for illusioner er borte, bristede som sæbebobler, nu skal der være fest, vi ska' bare ha' det skægt. Vi høvler rundt i biler, de små bensinrationer slår ikke til, altså må vi organisere, som vi altid har måttet, og det gør vi så. Næsten samtidig modtager jeg en invitation til en flere dages skovtur i busser med damer.

Vi turer rundt på fine kroer og hygger os; vi havde noget at indhente.

På kasernen afholdes et stormøde, mange hundrede frihedskæmpere er mødt op. Taler efter taler råber og skriger ud, meget store ord; jeg går, heller ikke dette er mig.

Emnet var retsopgøret, ingen af samarbejdspolitikere er arresterede, man har ingen tillid til den siddende regerings vilje til at luge og rense ud blandt politikerne.

Næste dag bliver vi alarmeret og bedt om at rykke til undsætning. Frihedskæmpere i Rødovre har arresteret flere ministre,

Gunnar Larsen og trafikminister Knutzon var nogle af dem. Politiet er tilkaldt og har omringet skolen. Da vi ankommer, står vi af bilerne og går det sidste stykke. Betjentene ser drabelige ud med deres stålhjelme, karabiner og maskinpistoler.

Det hele er gået i hårdknude. Frihedskæmpere inde på skolen har truet med at skyde fangerne, hvis betjentene rykker frem. Vi lister lige så stille op i lejlighederne bag betjentene og forskanser os.

Nu sender vi en mand ind på skolen for at orientere dem om, hvem vi er, og især hvor vi er. En anden snakker med den øverstbefalende for politiet, og ingen er i tvivl, da vores mand haler et stykke kridt op af lommen, trækker en streg midt på vejen, dertil og ikke længere, hvis de da ikke ligefrem er trætte af livet.

Han peger op mod vore stillinger, og betjentene bliver trukket væk.

Noget fornuft havde de dog. Efter nogle timer dukker folk op fra Frihedsrådet eller Københavnsledelsen, og man lader sig overtale af sine egne til at lade slynglerne gå.

Lutter idyl? – Mudder i andedammen?

Afskrift i uddrag:

DKP og Frihedskampen bind 35.

«I Anledning af de efterhånden utallige meget uheldige Episoder, der har fundet sted rundt omkring i Byen i BOPAs navn, kræver vi undertegnede Medlemmer af Organisationen BOPA :

Kompagni Ib – Bengt – Erling – Knud (KKs afdeling) at kun vi må bære BOPA Distinktionerne, og at Distinktionerne omgaaende fjernes fra alle andre Grupper, der bærer disse.

Samtidig kræver vi udleveret Legitimationskort, som skal forevises ved alle Aktionen samt på forlangende af kompetente Myndigheder.

København d. 5. Juni 1945».

Også dette havde jeg glemt, men imellem de mange underskrivere figurerer jeg med mit legale navn dengang, Aage Johansen. Sabotørernes protest stemmer ganske godt med det billede, jeg flere steder tegner af de frihedskæmpere, jeg betegner som de sidste dages hellige.

En protest i mylderet af protester

Fra et hovedbestyrelsesmøde afholdt i Odense udsender Foreningen Aldrig Mere Krig en henvendelse til Regering og Rigsdag. Samtidigt udsendes henvendelsen til Pressen gennem Ritzau og Radioavisen.

Til Regering og Rigsdag

Afskrift: «Da der i Befolkningen er en stigende Utryghed ved den særlige Myndighed, Frihedsbevægelsens Folk har tiltaget sig overfor Politi og Retsinstanser, og da det synes, som det politiske Liv hindres i sin frie Udfoldelse som sandt Demokrati ved Bevidstheden om, at Frihedskæmperne dels holdes i Beredskab, dels er hjemsendt med Våben, henstiller vi til Regeringen at foranledige Afvæbning og Opløsning af disse Styrker, inden deres Fortjenester under Besættelsen stilles i skyggen af enkelte Grupperes Overgreb efter Befrielsen.

Vi beklager, at Loven om Dødsstraf er vedtaget, endog med tilbagevirkende Kraft, under Indvirkning af Øjeblikkets stærke Stemning.

Vi henstiller til Regeringen at sikre Lovens Forvaltning gennemført med fuld Retfærdighed og Billighed fra vor fra gammel Tid anerkendte Retspleje».

Ligger der heri, at man burde have benyttet de eksisterende love, der forelå i 1940? Ligger der en anklage for forfatningsbrud, da man lader sig påvirke og dømmes efter mere eller mindre tilfældigt opgelede folkestemninger?

En afvæbning af modstandsbevægelsen opfatter jeg som tom snak, ingen af os ville aflevere vore våben, al den stund vor tillid til magthaverne – Regering og Rigsdag – kunne ligge på et meget lille sted.

Begrundelserne for at hjemsende Modstandsbevægelsen med våben kan have været den samme, som Hjemmeværnet betjener sig af i dag, nemlig, at man skulle have en styrke at sætte ind, hvis og såfremt Danmark blev overfaldet.

Aldrig mere Krig vender sig mod dødsstraf, vender sig imod, at loven har tilbagevirkende kraft og beder om, at vore gamle retstilstande bevares. En mængde våben har i mange år været i omløb, dvs. er blevet handlet og mange af disse våben er havnet i kriminelle kredse.

For at komme dette uvæsen til livs har modstandsfolk flere gange fået frit lejde, det vil sige fået mulighed for frit at aflevere til en politimyndighed. Igennem årene har man på lofter og kældre fundet glemte våben og sprængstofdepoter. Våben i privates besiddelse, hvilket også gælder for det nuværende hjemmeværn, har haft en betragtelig andel i antallet af tragedier, hvor våben er anvendt.

Hvad vil du være?

Stimmungsbericht

På et møde orienteres vi om en fremtidig glørværdig karriere som krigere. Vi er savnede, det er folk af vor støbning, man har brug for i det danske krigsvæsen.

Man vil blive glad, hvis vi melder os. Jeg kan blive officer i hæren eller marinen. Marinen lød tillokkende for mig, men alligevel, trods et tilbud om en gratis uddannelse, rene underbukser, sokker, sko, uniform, kost og logi + 800 kr. om måneden;

En formue dengang, og vel især for mig, der aldrig havde haft kongens mønt mellem hænderne, takkede jeg nej.

Jeg dummer mig igen

Journalister masede rundt mellem os for at få helteberetninger, få dage før jeg kørte ud til min læremester havde jeg sørget for en helsides artikel i et af vore største dagblade, her blev han fremstillet som den helt store helt.

Dum som jeg er, lander jeg i en ren kedeldragt, uden armbind og våben i Forden. Pænt spørger jeg, om jeg kan få lov til at fortsætte min lære.

Det er umiddelbart efter befrielsen, modstandsfolkene er endnu populære, man bliver stadig klappet på skulderen, for få måneder senere igen at blive sparket i røven.

Generøst opstiller læremesteren efter at have studeret sine notater følgende regnestykke:

Du har været fraværende pga. sygdom i tre måneder (lungebetændelse), og du har været borte i et og et halvt år som «frihedskæmper».

Hvis du begynder 1. juni (1945) og passer dit arbejde, vil jeg indstille dig til svendeprøve, så du er udlært 1. september 1946.

Bestod jeg var alt i orden, men dumpede jeg, skulle jeg gå til lærlingeløn, indtil jeg bestod. Han løb heller ingen risiko nu, han havde både seler og livrem på. Fint, jeg smuttede igen, glad og tilfreds, så længe, som det nu skulle komme til at vare.

Jeg dummede mig ved at udfordre deres misundelse, jalousi, deres mindreværd. Jeg skulle være kommet på cykel; senere brugte man alle vers og alle paragraffer i janteloven mod mig.

Men jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg havde haft nogle meget svære overvejelser, valget var mere end svært, det stod mellem smededrengens mere end beskedne liv og en tilværelse som officer.

Jeg prøver at være som de andre

at blive normaliseret og integreret. Ved et bal i en roklub møder jeg en meget smuk pige, frisk, dejlig. Hun var noget speciel. Hun var ikke typen, som man flår trusserne af og bare boller med.

Hun skulle behandles ærbart.

Hun lagde på ingen måde skjul på, at hun godt ville gøre det «frække, det fine» men jeg var tilbageholdende, der var jo masser af damer, så man var jo ikke ligefrem seksuelt underernæret, og i øvrigt havde næsten alle drengene, inkl. John fået fladlus.

Vi havde haft nogle vagter ved Jægerspris med russiske krigsfanger. Resultat? Alle, der havde stået vagt, var på mystisk vis blevet velsignet med fladlus.

Pigen inviterer mig til middag hos forældrene, de ville godt se giraffen. Umiddelbart var de tilfredse med den figur, jeg gjorde, lidt kejtet var jeg måske, men bilen var nyvasket, og den har vel gjort sit. Faderen var penneslikker i et eller andet offentligt kontor og forsigtigt, som katten, der går uden om den varme grød underkastede han mig et forhør.

Der stod jo BOPA på bilen, «er De (fisefornemt, på god småborgerlig vis, sagde vi De til hinanden) så kommunist»? Ja, det ville jeg da ikke benægte, trods det, at jeg fornemmede, at det ville blive noteret på minussiden i den lille sorte bog.

«Hvad har De så lavet under krigen?»

«Det samme som mine kammerater.»

«Har De ødelagt noget?» «Ja, der er røget lidt hist og her».

«Har De slået folk ihjel?»

«Folk og folk, der er da røget lidt tyskere og lidt nazister hist og pist, det er næsten ikke til at undgå i en krig. Populært sagt, røg der lidt finker af panden».

«Hvad er deres far? Hvad har De tænkt Dem med fremtiden?»

«Ja, måske ryger jeg i spjældet for noget af det, vi har lavet, man kan aldrig vide, jeg har lige sagt nej til at blive sekundløjtnant – hvis ikke det var premierløjtnant».

Min måske tilkommende svigerfader fik dybe panderynker, mens han manøvrerede rundt i statens lønningsklasser, og de blev ikke mindre, da han måtte konstatere, at denne proletarunge havde givet afkald på en hyre, der åbenbart var højere end hans som pennefører.

«Jamen, hvad vil De så?»

«Jo jeg ville begynde til 10 kr. om ugen som smedelærling».

Her skulle jeg for at behage familien nok have sagt værktøjsmagerlærling. Der blev noteret flittigt i den sorte bog, udelukkende på minussiden. Jeg fornemmede tydeligt, især på moderen, at jeg var nok ikke lige et passende parti for hendes kønne datter.

Moderen talte yderst affekteret, og i hele sin væremåde mindede hun mig stærkt om lotterne ved Den franske Skole, ja, hun spillede faktisk hovedrollen, som en meget fornem dame nærmest som slotsfrue på et mindre herresæde.

Nu overtog jeg langsomt forhørslederens rolle.

«*Hvad har De så lavet*»? Han vævede og prøvede at fylde mig med småløgne, men da jeg var færdig med skriverkarlen, var vi enige om, at han havde da læst et illegalt blad på et lokum og intet andet.

Da jeg en uge senere var kommet i lære igen og mødte op uden bil, men med sorte negle, var datterens interesse mærkbart kølnet. Hun var mere og mere optaget og meget vanskelig at få aftaler med. Farvel min egen. Slut med det borgerlige fis.

Jeg flyttede hjem til mine forældre og fik min gamle sofa igen. Med mig, havde jeg min formue, tre gange 105 kr. = 3 ugers løn for at være «frihedskæmper», jeg havde ikke brugt en krone.

Naturligt nok, jeg havde aldrig haft penge mellem hænderne.

Hvor dum kunne man være?

Tilfældigt hører jeg, og det var tilfældigt, at man havde oprettet et Centralkontor, hvor modstandsfolk, kunne blive hjulpet. Ikke én af mine mange kammerater havde fortalt mig om dette.

Der møder jeg Uffe, og han sørger for, at jeg bliver ekviperet, men det er sommer og jeg tænker ikke så langt, at jeg får vintertøj med mig. «*Du skal have nogle penge John! Hvor meget vil du have*»?

Jeg gik med hundrede kroner på lommen.

Fatter kunne være gået derind og fået alt, men det gjorde man altså bare ikke, hvis man var opdraget til at sætte en ære i at klare sig selv.

Smededreng igen; janteloven gjaldt stadig

Naturligt nok var der ingen overhovedet, der havde fantasi til at forestille sig, at Lille John, der altid havde kunnet løse opgaver og problemer, og som under krigen havde siddet og trøstet store voksne mænd, langt ældre end han selv, når de gik op i limningerne og græd snot; at han var nu kommet i en situation, hvor han ingen muligheder havde for at finde ud af, hvad han skulle gøre med sig selv.

Han var havnet i paradoksernes tomrum. Han var måske for stolt til at bede om hjælp? At klynke hjælp aldrig, det havde han fået ind med modermælken. Måske havde han ingen, han kunne spørge?

Endelig var der vore forventninger til en fredssituation.

Kunne man blot slippe for at blive buret inde, slippe for straf, burde man være glad.

Nu, hvor alle disse mange år er gået, kan jeg med ret stor sikkerhed sige, at symptomatisk for BOPAfolk er, at de mangler social indsigt og forståelse. De har aldrig sanset, at kammerater kunne have brug for hjælp, og derfor selv tage et initiativ til at hjælpe dem.

Flere drak sig fra sans og samling, deres kammerater så passivt til fra sidelinjen; om det så har sammenhæng med opfattelsen af den individuelle friheds ukrænkelighed, det, at det er den enkelte, der helt og fuldt råder for sin skæbne, skal være usagt.

De af vore alkoholikere, der blev reddet, halet ind i en «normaltilværelse», blev det af andre, af folk udefra; om vi bare var slidt op, om vi var blevet forræde – kyniske – afstumpede, ved jeg ikke, for der har egentlig aldrig været tale om dårligt kammeratskab.

Kom én og bad om en vennetjeneste, så fik han den, men skyldes den fatale mangel på medmenneskelig indsigt krigen?

Et begreb som krise- psykologhjælp var endnu ikke opfundet.

At møde op på lærepladsen var det mindste onde, altså blev det valgt. Noget håndværksmæssigt naturtalent har jeg aldrig været. Mekanik har aldrig interesseret mig. For mig stod tiden fra juni 1945 til september 46 stille. Det blev en meget, meget lang periode, hvor der bare skulle trædes vande.

Det var, som når en tand skal lirkes ud eller som at sidde i et bur.

Uden forventninger, uden illusioner mødte jeg op, godt nok klar over, at jeg ville være interessant, og at jeg ville blive overdænget med spørgsmål. *«Var det din bil? Har du kørekort? Kan du også køre på motorcykel? Får du, fik du, løn som frihedskæmper? Hvor meget? Hvad har du lavet? Har du sprunget noget i luften? Har du slået folk ihjel?»*

Jeg havde besluttet at holde den lavest mulige profil, men ellers prøve at svare pænt. Ingen snak i arbejdstiden, korte lokumsture, arbejdet blev passet uden svinkeærinder af nogen art.

John prøvede at blive normaliseret, dvs. en dengsedreng.

Mester havde bemærket det på sin egen tvære måde, her var en effektiv, billig arbejdskraft, den skulle udnyttes.

De unge svende tiltalte jeg korrekt med De, så var det op til dem, hvis tiltaleformen skulle ændres; nogen gjorde; andre nød tilsyneladende at blive placeret lidt højere end sabotøren på hønsestigens hakkeorden. Mig generede det ikke.

Det hele var så røvhamrende kedeligt, dagene var lange som år, nogen gange havde jeg på fornemmelsen, at det store ur på væggen gik baglæns, eller at viserne stod stille.

Men som dagene går, fordamper sensationerne, og jeg kan nu spille eller rettere gå ind i den rolle, som jeg kendte til hudløshed, anonymitetens – ubemærkethedens.

Illegal igen?

Jeg havde været til nogle fester og havde ikke været hjemme i nogle dage. Ved fyraften dukker jeg op, og straks farer mor i hovedet på mig. Hun er vred: *«Hvor har du været? Hvis du vil bo her, skal du være hjemme senest klokken 10. Har du forstået?»*

Det var mit stille håb, at gassen ville gå af ballonen, men nej, hun tromlede og tromlede. Det hele ender med, at jeg tager min rygsæk, beder hende pege ud, hvad der er mit af sokker, undertøj osv.

Hun fattede ikke en pind af det hele. Nu havde knægten i et og et halvt år kunnet gå og komme, som han selv syntes, og så dette; det var dråben, der fik bægeret til at flyde over, den absolutte bund.

«Hvor tager du hen?»

«Du har haft bekymringer nok, lille mor, du skal ikke have flere. Jeg finder ud af det».

Jeg havde overnattet hos en husassistent i Gentofte, en kæmpestor villa med kæmpehave. Hun havde et kælderværelse, nemt at komme ind og ud ad. Naturligvis kom pigen med en frygtelig masse indvendinger, da jeg bad om et mere permanent ophold.

Herskabet havde forbudt herrebesøg osv. Da jeg lovede hende, at de ikke ville opdage noget, fik jeg lov til at blive, men kun for et par dage. Hun klarede også min mad.

Af en ugeløn på 10 kr. er der ikke det store overskud til husleje.

Autoriseret kattefænger med papir på det fra politiet

Murer Søren bliver opsøgt, jeg fortæller ham, at jeg er på spanden.

«Kan jeg ikke fange katte for dig?» Selvfølgelig. Derefter bliver jeg autoriseret kattefænger med papir på det fra politiet.

Vi har nogle ret store fælder, som vi sætter ud, hvor vi har fået besked på, at der er vilde katte, der skal fanges.

Jeg fik 7 kr. for en kat, og da ingen undersøger om katten, som jeg afleverer, er vild, eller tam, varer det ikke længe før, at mine udgifter til røgede sild stiger, og at antallet af katte falder drastisk, især på de steder, hvor ældre mennesker boede.

Det er vel overflødigt at nævne, at jeg spiste de røgede sild, kattene fik kun skind og ben. Ren overskudsforretning.

Af og til havde jeg to solide lædertasker med to katte i hver på styret og en kasse med både to eller tre i på bagagebæreren.

Folk skævede, når jeg holdt for rødt lys, og de elendige katte begyndte at slås, hyle og skrig. Det gav smør på brødet, men langt fra nok. Jeg får et job, hvor jeg til langt ud på natten står og klipper gamle malerdåser og konservesdåser op.

Værktøjet var elendigt, betalingen skandaløs; det var beskidt, det var uhumskt, og det var farligt.

Skar jeg mig på de rustne dåser med rådne madrester og giftige kemikalier, ville jeg givetvis få en blodforgiftning. Arbejdshandsker kostede penge, men at anskaffe dem til drengen var lige så fjernt som en by i Rusland.

Sommerferien står for døren

Jeg opsøger BOPAs kontor og spørger, om ikke der et eller andet jeg kan gøre, men jeg har nok ikke udtrykt mig tydeligt nok, eller også har man ikke fattet, at her stod smededrengen og bad om at få to gange 105 kr. for at spille frihedskæmper, medens teglværket (lærepladsen) var lukket på grund af sommerferie.

I stedet kørte jeg som svajer på en budcentral, det var noget af en overgang at gå fra den tyske gesandts luksusbil til en trehjulet ladcykel.

Jeg skiftede natlogi mellem Søren og husassistenten, begge var lumsk kede af mig, derfor søgte jeg optagelse på et hjem for lærlinge.

(Da jeg på dette tidspunkt var overbevist om, at det ville skade, hvis jeg oplyste, at jeg havde været sabotør i BOPA, holdt jeg mund også om det.) Ingen plads lige for nærværende, der var ventelister.

De spurgte for meget og endelig var de indremissionske.

Tvungen kirkegang og aftenbønnemøder; her var fuld kontrol med de små drenge. Ikke min kop te.

Nyt bal. Jeg scorer en ny husalf, hun er ikke nær så bange af sig, men adgangsforholdene til hendes værelse er katastrofalt dårlige. (Herskabslejlighed ved Triangelen på tredje sal).

Toilettet, som også jeg skal bruge i nødsituationer, er det samme som familiens, og det var en stor familie.

For at komme på WC' et skulle jeg ned ad en lang gang med en frygtelig masse døre.

En dag, hvor jeg lige er smuttet ud på gangen, ser jeg en dør gå op. Lynhurtigt når jeg at gemme mig bag en frakke, der hænger på knage-rækken. Fruen næsten rørte mig, men hun drømte gudskelov ikke om, at der stod en fremmed lige op og ned ad hende.

Havde hun opdaget mig, havde hun garanteret skreget som en vild og dånet. At min blære ikke sprængtes, fatter jeg ikke den dag i dag. Det holdt knap en uge, så smed pigen mig ud, sagen var simpel nok; efter det fine, efter en vore små, fælles glæder, vipper jeg et kondom ud ad vinduet, og i min skødesløshed falder det ned og hænger dekorativt på underboens vinduessprosse.

Stor panik og megen sort tale.

Ud – Ud. Tilbage til Søren, hans kone og tre børn i en toværelses med et lokum, man kun kunne komme ind på, hvis man bakkede.

Badeværelse? Det var et vandfad anbragt i køkkenvasken. Det blev jo så som så for os alle, man var jo trods alt lidt genert. I hele denne periode passede jeg mit arbejde punktligt.

Hjem igen

Lærekammeraterne spurgte noget undrende, hvorfor i alverden slæber du rundt på den rygsæk? «Jeg er husvild».

De troede mig ikke. En «helt», en rigtig frihedskæmper som mig, og så husvild nu, næh, ikke her. En dag ved fyraften står mor uden for fabrikken og venter, jeg lader som ingenting og først da hun kalder, vender jeg mig. Hun er ked af det.

«Mor, jeg skal altså videre, jeg har travlt, hvad vil du?»

Jo, hun ville gerne have, at jeg flyttede hjem igen, hun kunne godt se nu, at hun havde været for streng, men det var jo, fordi hun var bange for, at det skulle gå galt for mig.

«Ved du hvad mor, jeg klarede mig under krigen, så skulle jeg vel også kunne klare mig nu, hvor der er fred». «Hvor bor du»? «I rygsækken».

Det var ikke helt løgn, flere gange havde jeg overnattet i beskyttelsesrum, men mest på fiskerbåde og skibe i havnen.

«Man kan da ikke bare ligge ude», siger mor, «det kan man da ikke».

«Jo, hvis man er nødt til det, kan man meget, og det er jo sommer»

Mor bad mig komme hjem. Hun var ked af al den ballade og ville gøre sit yderste for at få det gode forhold frem igen.

Jeg flyttede hjem og der kom aldrig et ondt ord mellem os fra den dag. Hun blev 89 år.

Min far var fuldstændig tabt for omverdenen, han åndede kun for kommunistpartiet. Gud og hver mand var jo medlemmer af partiet i de dage. En dag kommer han og spørger, om ikke jeg kan skaffe en stor lastvogn?

På Garder-Husarkasernen lå stadig nogle af vore folk og jeg får lov til at låne vor gode gamle prærievogn. Fatter havde fundet nogle tyskerbarakker, og sammen med nogle partikammerater havde man omhyggeligt skilt dem ad, lagret dem diskret, medens man holdt vagt over tyvegodset, til jeg dukkede op. Det er godt, at du kommer med en tysk vogn, men kan vi ikke smøre de BOPA-mærker over med noget maling?

Med den våde maling på siderne kørte vi nu ud og læssede på. Det var ikke småting, de havde samlet. Effektivt arbejdede man som besatte for derefter stille og roligt at glide gennem byen; vi fik kørt et par svingende læs mere. Det blev kommunistpartiets hovedkvarter i de næste år på Amager.

Janteloven tages i brug – igen

Ydmygelsesernes parade

På arbejdspladsen var det retsopgøret og mangelen på dagligvarer, der var samtaleemnet: Man var utilfreds, det trak for længe ud. Der var ingen tillid til politikerne; de ævlede; de lod kapitalisterne, værnemagerne, der havde spundet guld, gå fri.

Folk ville se blod, de ville have de værste forbrydere henrettet. Nu skal man i denne del af efterkrigstiden huske på, at arbejderne ikke havde glemt strejkevåbnets effekt mod tyskerne, så derfor blev man vidne til den ene proteststrejke efter den anden, hvilket givetvis har fået indflydelse på og præget dommene.

Når man spurgte om min mening, trak jeg på skulderen og gik. Jeg havde set skriften på væggen:

«Unge, vi røvrender jer» – dag for dag blev vi røvrendt

Også af dem vi troede, var vore egne.

For nogle sølle ministertaburetter i nogle minisekunder solgte Modstandsbevægelsens ledere sig til ineffektivitet og rævekagemetodik. Den gode moral og de ofre, den kæmpende danske ungdom havde bragt, blev solgt til fordel for nul og nix.

Jeg følte flere gange, at Lille Svend og de andre døde kammerater måtte rotere i deres grave. Det var nu mere end nogensinde om at holde kæft, holde en lav profil, træde vande, passe sit arbejde, frem for alt.

Langsomt kunne jeg mærke et stemningsskifte i befolkningen. Frihedskæmperne blev mere og mere upopulære, måske skyldtes det alt det svulstige råberi, måske at alle følte magtesløshed.

Politikerne snakkede folket efter munden, medens de kørte deres eget løb i korridorenes skyggefulde gange.

Jeg havde i meget lang tid stået ved en produktionsdrejebænk og lavet det samme dag efter dag. Meget høfligt, meget fromt spurgte jeg den nye værkfører, om der var chance for at få noget andet arbejde, noget jeg kunne lære noget ved.

«Er du fræk? Du må da vide», sagde værkføreren, «her skal først og fremmest bestilles noget, her skal produceres. Det er slut med at lege røvere og soldater unge mand».

Jeg tror ikke, at han selv var klar over, hvor ond han var.

Var jeg førhen tavs og indesluttet, var jeg nu nærmest stum. En lille kontorlærling pralede til højre og venstre om sine heltegerninger, alle BOPAs store aktioner havde han deltaget i.

Tillidsmanden kom og spurgte: *«Kan det være rigtigt?»*

Det eneste, jeg gjorde, var at sige, *«jeg kender ham ikke, men I kan tage ind på BOPAs kontor i Klerkegade, der har man et kartotek, måske kender de ham».*

Jeg var så led ved det hele, at jeg gang på gang var ved at springe fra læren. De få glæder skulle være, når man var sammen med kammeraterne, men de sad i flotte officersuniformer og med penge på lommen. Der var dog én af kammeraterne, der fornemmede min situation; vi sidder på en restaurant, man bestiller bajere, masser af bajere, jeg undgår fikst tjeneren ved at sige, nej tak, jeg er i bil.

Jens siger: *«Det er sku da løgn, du har da ingen bil.*

Hvorfor bestiller du ikke en pils?» *«Jeg er ikke tørstig».*

«Det er sku da også løgn. Har du ingen penge?»

Jeg fortæller ham nu, at jeg tjener til dagen og af vejen ved at fange katte, skære gamle konservesdåser op, og at jeg er husvild.

Jeg boller mig til mine logier nu.

Da han hører, at jeg har været husvild i næsten to uger, siger han, «*du skal ikke mangle noget, har du problemer, skal du komme med dem*».

Det gjorde jeg så – men også det vender vi tilbage til.